

Cap a on va la FOTOGRAFIA?

TEXT: CRISTINA ROS - FOTOS: CEDIDES PER LES SALES D'ART

La pregunta que encapçala aquest article és forçosament reductiva. Demanar-se avui cap a on es dirigeix la fotografia contemporània no és un contrasentit, i més si es té en compte que la fotografia, com a llenguatge artístic, es dirigeix cap a nombroses direccions, i molt diverses. Però, així i tot, amb la multiplicitat d'expressions –cosa que ha existit des de la invenció del mitjà–, hom té la sensació que no queda definit el llenguatge fotogràfic.

De la diversitat d'expressions, se'n dona mostra a la primavera fotogràfica que viu Mallorca aquest dies. Perquè no tan sols s'ha de parlar d'aquest projecte que realitzen sis galeries de la ciutat, sota el genèric de *PalmaPhoto01*, sinó que per força s'han d'incloure l'exposició individual de Gabriel Lacomba, a l'espai Ramon Llull, i la mostra *Fotografia contemporània a Mallorca* que, seguint la seva itinerància, es troba en aquests moments a Can Planes, a sa Pobla. Així mateix, hem de fer referència tant a un dels grans mestres de la fotografia contemporània, Harry Callahan, fins avui mateix exposat a la seu de la Fundació la Caixa, com a les fotografies de Ródtkenko que s'han inclòs a la mostra de les geometries d'aquest artista, al Museu d'Art Espanyol Contemporani, Fundació Joan March.

Entre totes les obres exposades dels fotògrafs contemporanis, que són els que s'inclouen a l'interrogant del titular d'aquest article, s'obre un gran ventall de tendències que ofereix algunes pistes sobre l'estat actual de la fotografia i el seu futur més immediat.

Són molt pocs els fotògrafs representats que entenen la fotografia en la seva dimensió més tradicional, que és la de servir com a document social. Ho és la imatge d'un suburbi, per damunt de les barraques-habitacles del qual passa el tren, fotografiat per Hanna Collins (Altair). Ho són les fotografies de Pepe Cañabate i de Miquel Font (Can Planes), les de Martí Rotger (Joan Guaita) o algunes de les imatges de Biel Capllonch (Ferran Cano). En canvi, ho podrien ser les de César Lucadamo (Horrach Moyà), que en la sèrie *Buscando el corazón* retrata dones i homes hindús, però en fer una descomposició dels cossos, dividint-los en distints quadrats, aconsegueix transgredir l'àmbit de la fotografia com a

document social, per donar un sentit quasi exclusivament plàstic a les imatges.

És clar que totes aquestes fronteres entre una tendència o una altra són molt difoses i habitualment franquejades. I és que no seria exacte negar com a document social els esplèndids retrats apaiats de Santos Montes (Horrach Moyà), en els quals es juga amb la confrontació entre la imatge pública i la privada de les persones. Com tampoc no es podria fer amb el retrat de família de Mira Bernabeu (Altair) –també és surrealista, encara que en un altre sentit, la foto de Eulàlia Valladosera, a la mateixa galeria–, o amb les imatges d'interiors d'habitacions amb decoració anys seixanta de Joana Pimentel (Xavier Fiol), o amb els retrats magnífics d'Alberto García Alix, els blancs i negres de René Peña i les escenes de sexe de Santiago B. Olmo (tots ells a la galeria Joan Guaita), o amb les fotografies d'Agustí Torres i els retrats de Joan Antonio Briñas (Can Planes). No seria exacte perquè el de documentar no és l'objectiu final d'aquests fotògrafs. Alguns, com Mira Bernabeu, Alberto García Alix, Joana Pimentel o Agustí Torres, ofereixen unes visions clarament surrealistes que, per força, donen una visió distorsionada de la realitat, que es mostra després de passar pel filtre més o menys inconscient de cada un dels fotògrafs. I d'altres, com és el cas de Santiago B. Olmo, ofereixen una imatge tan parcel·lada de la realitat que els du als terrenys de la fotografia intimista.

És en aquesta línia intimista on es troben més adeptes, encara que no sigui una tendència predominant en la globalitat del llenguatge fotogràfic actual. En aquest sentit, s'ha de fer un recorregut pels retrats de Rita Magalhães (Xavier Fiol), per les imatges de Miguel Czernikowski (Can Planes), de gran perfecció tècnica, o per la major part d'aquells que fan un apropament del llenguatge fotogràfic i el pictòric, entre els quals es troba un gruix important de la fotografia que avui s'exposa a Mallorca. De llenguatge pictòric i d'intimisme se n'ha de parlar en fer referència a les fotografies de Toni Catany, de Pere Colom o de Joan Miquel Ferrà (Can Planes), o les de Valérie Villieu (Horrach Moyà), el tractament de les quals quasi arriba a dur les imatges fins a l'abstracció.

En un sentit molt distint i gens inti-

mista, el llenguatge pictòric també és la clau en les grans fotografies de Susy Gómez (Altair i Xavier Fiol) i els llibres antics de Milagros de la Torre (CCC Pelaires). Ambdues retoquen amb pintura els originals de la fotografia que serveix de base a la imatge, la taquen, la ratllen o l'esborronen, per després fer una ampliació que estarà dominada pels efectes pictòrics. I si l'abstracció és un llenguatge propi de la pintura i de l'escultura, també són fruit d'un acostament a aquests llenguatges les fotografies de Joan Fontcuberta (Altair), com a collages de fotografies amb marcats efectes de textures, o les de Vík Muniz (Joan Guaita), que són imatges de fulles y de terra per captar l'essència de la textura.

D'altra banda, el llenguatge conceptual ha trobat molts seguidors també a la fotografia. Entre els representats en aquest recorregut trobam Perejaume (Altair), Marta María Pérez (Joan Guaita i CCC Pelaires) i Sophie Calle –si no en el conjunt de la seva trajectòria, sí que s'hi mostra en les obres exposades al CCC Pelaires–. També és conceptual i bastant surrealista l'obra de Paloma Navares (Xavier Fiol), que a més representa la tendència d'aquells que utilitzen la fotografia només com un dels mitjans per desenvolupar la seva obra.

La diversitat de la què parlàvem a l'inici d'aquest article no acaba aquí. Per oferir una panoràmica completa, s'ha de fer esment al formalisme de Concha Prada (Altair); als enfocaments estranys i casuals d'Antoni Socas (Can Planes) i de Carlos Barrantes (Horrach Moyà i Can Planes), en les ànsies d'oferir sensacions més que no realitats; de la fotografia d'arquitectures de Montserrat Soto (CCC Pelaires) –una tendència que, en un vessant més urbà, ha estat dominant a les fires d'art internacional i de la qual tenim els referents històrics a les exposicions de Harry Callahan i de Ródtkenko; el retrat com a gènere del qual és un perfecte representant Gabriel Ramon (Can Planes) o el ja esmentat Santos Montes; la fotografia propera a les de la moda o la publicitat, com són les tres imatges que presenta Pere Coll (Can Planes); la representació d'objectes o racons quotidians amb una gran perfecció tècnica, que és el cas de Joan Ramon Bonet; o, finalment, la molt notable experimentació de tècniques i processos fotogràfics i

